

VÝBOR MINISTROV RADY EURÓPY

ODPORÚČANIE č. R (94) 12

Výboru ministrov Rady Európy členským štátom o nezávislosti, spôsobilosti a postavení sudcov

(prijal Výbor ministrov Rady Európy 13. októbra 1994 na svojom 518. zasadnutí)

Výbor ministrov Rady Európy (ďalej len „Výbor ministrov“) v zmysle čl. 15.b Štatútu Rady Európy s ohľadom na čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ktorý ustanovuje, že „každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom“,

- uznávajúc základné princípy Organizácie spojených národov dotýkajúce sa nezávislosti súdnictva schválené Valným zhromaždením OSN v novembri 1985,
- uvedomujúc si dôležitú úlohu sudcov a iných osôb vykonávajúcich sudcovské funkcie pri zabezpečovaní ochrany ľudských práv a základných slobôd,
- želajúc si zvýšenie nezávislosti sudcov s cieľom posilnenia právneho poriadku v demokratických štátoch,
- vedomý si potreby posilnenia postavenia a právomocí sudcov s cieľom vytvorenia účinného a spravodlivého systému,
- uvedomujúc si potrebu zaistenia riadneho výkonu sudcovských funkcií predstavujúcich súhrn povinností a súdnych právomocí smerujúcich k ochrane záujmov všetkých osôb,

odporúča vládam členských štátov prijať alebo posilniť všetky potrebné opatrenia na podporu úlohy jednotlivých sudcov a justície ako celku a upevnenie ich nezávislosti a spôsobilosti uplatňovaním týchto princípov:

Rozsah aplikácie odporúčania

1. Toto odporúčanie je aplikovateľné na všetky osoby vykonávajúce sudcovské funkcie vrátane tých, ktoré sa zaoberajú vecami z oblasti ústavného, trestného, občianskeho, obchodného a správneho práva.
2. Princípy sformulované v tomto odporúčaní sú aplikovateľné aj pre prísediacich a iné osoby vykonávajúce sudcovské funkcie okrem tých, o ktorých je z kontextu zjavné, že sa dotýkajú len profesionálnych sudcov, tak ako to je v prípade princípov dotýkajúcich sa odmeňovania a služobného postupu sudcov.

Princíp I – Všeobecné princípy týkajúce sa nezávislosti sudcov

1. Je potrebné prijať všetky nevyhnutné opatrenia pre účely rešpektovania, ochrany a zvýšenia nezávislosti sudcov.
2. Mali by sa prijať najmä tieto opatrenia:

- a) Nezávislosť sudcov by mala byť zaručená v súlade s ustanoveniami dohovoru a ústavnými princípmi, ustanoveniami o nej zakotvenými v ústavách alebo iných zákonných textoch alebo inkorporáciou ustanovení tohto odporúčania do vnútorného práva. Podľa právnych tradícií každého štátu môžu tieto ustanovenia napríklad zakotvovať:
- súdne rozhodnutia nemôžu byť preskúmané iným spôsobom ako v odvolacom konaní predpokladanom zákonom;
 - funkčné obdobie sudcov a ich odmeňovanie má byť zaručené zákonom;
 - žiaden iný orgán okrem súdu nemôže rozhodovať o právomoci súdu, ktorá je daná zákonom;
 - vláda ani štátna správa nie je oprávnená retroaktívne rušiť súdne rozhodnutia, s výnimkou amnestie a udelenia milosti.
- b) Výkonná a zákonodarná moc má zabezpečiť, že sudcovia sú nezávislí a že sa nepodniknú kroky ohrozujúce ich nezávislosť.
- c) Každé rozhodnutie týkajúce sa služobného postupu sudcov sa musí opierať o objektívne kritériá; výber a postup sudcov sa musí uskutočňovať na základe zásluhovosti s ohľadom na ich kvalifikáciu, bezúhonnosť, schopnosť a spôsobilosť. Orgán rozhodujúci o výbere a služobnom postupe sudcov musí byť nezávislý od vlády a štátnej správy. Aby sa zabezpečila jeho nezávislosť, musí byť napríklad ustanovené, že jeho členovia sú vyberaní zborom sudcov a že tento orgán rozhoduje sám o svojich vlastných procedurálnych pravidlách.

Ak však ústavné alebo zákonné ustanovenia alebo právne tradície dovoľujú, aby boli sudcovia ustanovovaní vládou, musia existovať zaisťujúce záruky, že postupy ustanovovania sudcov sú v praxi transparentné a nezávislé a že rozhodnutia nebudú ovplyvnené inými motívmi ako tými, ktoré sa viažu na horeuvedené objektívne kritériá. Ako príklad sa môže uviesť niektorá alebo niektoré z týchto záruk:

- osobitný, nezávislý a kompetentný orgán oprávnený poskytnúť vláde odporúčania, ktorými sa táto v praxi riadi,
 - individuálne právo osoby podať odvolanie proti rozhodnutiu na nezávislom orgáne,
 - orgán oprávnený vydať rozhodnutie poskytuje záruku ochrany proti všetkým neprípustným alebo nevhodným vplyvom.
- d) V rozhodovacom procese sudcovia majú byť nezávislí a konať bez akéhokoľvek obmedzovania, neprípustného vplyvu, nátlakov, hrozieb alebo nevhodných zasahovaní, či už priamych alebo nepriamych, zo strany kohokoľvek alebo z akéhokoľvek dôvodu. Zákon má stanoviť sankcie na postih osôb, ktoré by chceli takýmto spôsobom ovplyvňovať sudcov. Sudcovia musia bezpodmienečne slobodne rozhodovať spory nestranným prístupom podľa svojho vlastného presvedčenia a svojho vlastného výkladu faktov v súlade s pravidlami platného práva. Sudcovia nemajú byť povinní podávať správu o podstate vecí v ich prípadoch nikomu mimo justície.
- e) Rozdeľovanie vecí nemôže byť ovplyvnené želaniami niektorej strany alebo inej osoby nejako zainteresovanej na rozhodnutí veci. Rozdeľovanie sporových vecí

je prípustné len istým spôsobom, napríklad žrebovaním, automatickým rozdeľovaním podľa abecedného poriadku alebo iným analogickým systémom.

- f) Konkrétne sudcovi nemôže byť vec odobratá bez prijateľného dôvodu, ako je napríklad vážne ochorenie alebo existencia konfliktu záujmov. Každý takýto dôvod, ako aj spôsob odobratia veci musia byť uvedené v zákone a nemôžu byť ovplyvnené záujmom vlády alebo štátnej správy. Každé rozhodnutie o odobratí veci sudcovi musí byť vydané orgánom, ktorý je rovnako nezávislý ako sudcovia.
3. Sudcovia bez ohľadu na to, či sú menovaní alebo volení, majú mať garantovaný výkon funkcie do povinného dôchodkového veku alebo do uplynutia ich funkčného obdobia.

Princíp II – Autorita sudcov

1. Každá osoba, ktorej sa sporová vec dotýka, vrátane štátnych orgánov alebo ich predstaviteľov podlieha autorite sudcu.
2. Sudcovia majú disponovať dostatočnými právomocami a mať možnosť ich uplatňovať pre účely plnenia svojich povinností a ochrany svojej autority a dôstojnosti súdu.

Princíp III – Primerané pracovné podmienky

1. Aby sa sudcom vytvorili primerané pracovné podmienky na dosiahnutie želanej výkonnosti, je potrebné
 - a) Prijat' dostatočný počet sudcov a zabezpečiť im potrebné vzdelávanie, napríklad praktickú účasť na súde, iných úradoch alebo inštitúciách pred ich menovaním, ale aj počas trvania ich služobného postupu. Takéto vzdelávanie má byť pre sudcov bezplatné a má byť zamerané hlavne na platnú legislatívu a judikatúru. Kde je to vhodné, malo by zahŕňať študijné pobyty sudcov na európskych a zahraničných inštitúciách a súdoch.
 - b) Zaisťiť, aby postavenie a odmeňovanie sudcov bolo adekvátne dôstojnosti ich profesie a zodpovednosti, ktorú na seba berú.
 - c) Vytvoriť jasnú kariérnu štruktúru s cieľom prijať a udržať osoby spôsobilé na výkon funkcie sudcu.
 - d) Zabezpečiť, aby sa sudcovia pri svojej práci mohli oprieť o pomocný personál a vhodné technické vybavenie, osobitne kancelárske pomôcky a informatiku, aby mohli konať efektívne a bez zbytočného odkladu.
 - e) Prijat' opatrenia, ktorými by sa zverili činnosti nerozhodovacieho charakteru iným osobám, v súlade s odporúčaním Rady Európy č. R (86) 12 týkajúcim sa opatrení na zabránenie preťažnosti sudcov.
2. Majú byť prijaté všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie bezpečnosti sudcov, ako je zabezpečenie justičnej stráže v priestoroch súdov alebo zabezpečenie policajnej ochrany sudcom, ktorí by sa mohli stať alebo sú obeťami závažných hrozieb.

Princíp IV – Združenia

Sudcovia majú mať možnosť slobodne vytvárať združenia samostatne alebo v spojení s iným združením, ktorých úlohou je zabezpečovanie ich nezávislosti a ochrana ich záujmov.

Princíp V – Sudcovská zodpovednosť

1. Sudcovia sú povinní v priebehu súdneho konania ochraňovať práva a slobody každej osoby.
2. Sudcovia majú povinnosť a majú mať i právomoc uplatňovať svoje sudcovské povinnosti tak, aby zabezpečili správnu aplikáciu zákonov a aby rozhodovanie vecí bolo spravodlivé, účinné a rýchle.
3. Sudcovia majú mať hlavne tieto povinnosti:
 - a) konať vo všetkých sporoch nezávisle a bez akýchkoľvek vonkajších vplyvov,
 - b) rozhodovať spory nestranným spôsobom v súlade s ich vlastným zhodnotením skutkových okolností prípadu a znalosťou práva, zabezpečiť spravodlivý súdny proces všetkým stranám a aby procesné práva strán boli rešpektované v súlade s ustanoveniami dohovoru,
 - c) nekonať alebo sa vzdať konania len vtedy, ak existujú na to opodstatnené dôvody, a v žiadnom inom prípade. Takéto dôvody majú byť uvedené v zákone a môžu sa týkať napríklad vážnych zdravotných problémov, konfliktu záujmov alebo záujmov spravodlivosti,
 - d) ak to je potrebné, vysvetliť sporovým stranám nestranným spôsobom procedurálne otázky,
 - e) tam, kde to je vhodné, nabádať sporné strany na uzavretie súdneho zmiere,
 - f) odôvodniť rozhodnutie jasne a úplne, používajúc zrozumiteľné výrazy, okrem prípadov, keď zákon alebo zaužívaná prax ustanovuje inak,
 - g) podstúpiť každé potrebné vzdelávanie, aby mohli vykonávať svoje povinnosti riadne a efektívne.

Princíp VI – Zanedbanie výkonu povinností a disciplinárne delikty

1. Ak sudcovia nevykonávajú svoje povinnosti riadne a efektívne alebo v prípade disciplinárnych deliktov, musia sa prijať všetky potrebné opatrenia, ktoré neohrozujú sudcovskú nezávislosť. V závislosti od ústavných princípov a právnych tradícií každého štátu takéto opatrenia môžu napríklad zahŕňať:
 - odňatie vecí sudcovi,
 - preradenie sudcu na výkon iných sudcovských úloh v rámci súdu,
 - finančné sankcie (napríklad zníženie odmeny sudcu na určité obdobie),

- pozastavenie činnosti.

2. Ustanovení sudcovia nemôžu byť natrvalo zbavení funkcie bez zákonných dôvodov až do času, kedy dosiahnu vek na povinný odchod do dôchodku. Takéto dôvody, ktoré majú byť presne definované zákonom, sa môžu vyžadovať v krajinách, kde je sudca zvolený na určité obdobie, alebo sa môžu uplatniť v prípadoch, keď sudca nie je schopný vykonávať svoju sudcovskú funkciu, keď je trestne stíhaný alebo závažným spôsobom porušil disciplinárne pravidlá.
3. V prípade potreby prijatia opatrení podľa odseku 1 a 2 tohto článku by mali štáty zvážiť zavedenie osobitného orgánu príslušného na uplatňovanie disciplinárnych sankcií a opatrení, ak o nich nerozhoduje súd. Jeho rozhodnutia musia byť preskúmateľné súdnym orgánom vyššej inštancie, prípadne osobitný orgán bude mať sám postavenie vyššieho súdneho orgánu. Zákon by mal poskytnúť vhodné postupy, ktoré zabezpečia dotknutým sudcom spravodlivý proces v súlade s ustanoveniami dohovoru, napríklad aby bola vec prerokovaná v primeranom čase a aby mali možnosť vyjadriť sa ku všetkým vzneseným obvineniam.